

Nr 7

Utlåtande i anledning av motioner om utredning rörande kommunernas investeringar och lånebehov.

I motionerna I: 478 av herr *Torsten Andersson m. fl.* och II: 838 av herrar *Larsson* i Luttra och *Larsson* i Borrby hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning av kommunernas investeringsbehov och planering av hur det lånebehov för kommunerna som undersökningen utvisar skall kunna tillgodoses.

Motionerna

Takten hos den kommunala expansion som ägt rum under 1960-talet har konstateras i motionerna, medfört stora kommunalekonomiska och samhällsekonomiska problem. Kommuninvesteringarna, som ökat kraftigt under perioden, har till betydande del skattefinansierats, vilket medfört en avsevärd höjning av den kommunala utdebiteringen. Utvecklingen bedöms som oroande särskilt med hänsyn till de lägre inkomsttagarna.

Investeringarna sker, säger motionärerna, utan alternativa planer avseende totalkostnaderna vid expansion i redan överbefolkade områden eller i avfolkningsområden och tätorter av rimlig storlek. En förbättrad planering skulle ge bättre underlag för bedömning av de kommunala investeringarnas slutliga effekt och motverka den ryckighet som kännetecknat dessas hittillsvarande utveckling. En kommunalekonomisk utredning med så begränsat mål som den varom 1966 års riksdag hemställt hos Kungl. Maj:t betecknas som meningslös från den samlade samhällsverksamhetens synpunkt. En utredning rörande kommunernas investeringar bör omfatta också icke expanderande kommuner. Även om dessa saknar investeringsbenägenhet kan de nämligen ha stort investeringsbehov. Likvärdiga utvecklingsmöjligheter bör skapas för alla typer av kommuner.

Riksdagsbeslut 1966 om utredning angående kommunernas investeringsbehov

Riksdagen beslöt i november 1966 (BaU:s utl. nr 45) att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning av de frågor som sammanhänger med finansieringen av de expanderande kommunernas investeringar. Till grund för beslutet låg ytterst motioner som berörde kreditförsörjningen till de *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 8 saml. Nr 7*

hastigt växande kommunerna inom storstadsområdena. Bankoutskottet uttalade emellertid, att det inte rörde sig om ett specifikt storstadsproblem utan om ett problem avseende tillväxttakten i den kommunala sektorn i dess helhet och dess infogande i den totala samhällsekonomiska utvecklingen. Kreditförsörjningsfrågan betecknades som en del av det generella spörsmålet om hur den kommunala expansionen skall finansieras. En utredning begränsad till den speciella frågan om kreditförsörjningen till kommunerna i storstadsområdena ansåg utskottet därför icke motiverad. Där emot betraktades det som önskvärt att få till stånd en mera vittsyftande undersökning av de expanderande kommunernas förutsättningar att finansiera erforderliga kommunala investeringar.

Motioner 1967

I anslutning till yrkanden, som väckts under överläggningen i kamrarna rörande bankoutskottets ovannämnda utlåtande, framställdes i motioner vid 1967 års riksdag samma yrkande som i de nu förevarande motionerna. Bankoutskottet framhöll (utl. nr 9) att ett förslag om en mera vittsyftande utredning rörande kommunernas kreditförsörjning med hänsyn till förhållandena i olika slag av kommuner hade framförts vid remissbehandlingen av 1966 års motioner men då icke funnit någon förespråkare inom utskottet samt att tanken på ett sålunda vidgat utredningsuppdrag hade avvisats av båda kamrarna med stor majoritet. Utskottet fann icke skäl till ett ändrat ställningstagande. I en reservation tillstyrktes bifall till motionerna. Riksdagen följde utskottsmajoriteten.

Direktiven för 1967 års kommunalskattekommitté

Chefen för finansdepartementet har i november 1967 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatt en utredning, 1967 års kommunalskattekommitté, för att utreda frågor angående reglerna för utbetalning av kommunalskattemedel m. m. Utredningen avser gällande ordning för statens förskott till och slutavräkning med kommunerna, enligt vilken förändringar i skatteunderlaget påverkar kommunernas skatteinkomster först med två års eftersläpning.

I direktiven för utredningen (riksdagsberättelsen 1968, Fi: 51) behandlar departementschefen ett antal motioner och utskottsutlåtanden av betydelse i sammanhanget, bl. a. de ovan redovisade från år 1966. Han framhåller att de gäller ett omfattande samhällsekonomiskt problemkomplex, innefattande främst de expanderande kommunernas kreditförsörjningsproblem men också frågan om ändrade regler för utbetalning av kommunalskattemedel. Vidare anföres:

Riksdagsbehandlingen har gällt främst finansieringsfrågorna. Dessa utgör

emellertid symptom på underliggande reala resursallokeringsproblem och frågeställningen gäller därför väsentligen den totala samhällsekonomiska avvägningen av expansionstakten inom olika sektorer av ekonomin, främst stat, kommuner (inklusive bostäder) och näringsliv. Vid en utredning om de expanderande kommunernas finansiella problem skulle man behöva klarlägga tillväxttakten inom kommuner av olika storlek och inom olika delar av landet. Den kommunala sektorns expansion torde i inte ringa utsträckning vara beroende av önskemålen att främja eller motverka en ytterligare koncentration av befolkning och näringsliv till de stora tätorterna. Vid sidan av den långsiktiga planeringen i reala termer är också de finansiella perspektiven av intresse. En väsentlig fråga är avvägningen mellan finansiering genom löpande inkomster och finansiering genom upplåning. Den kommunala sektorns expansion måste vidare betraktas mot bakgrund av utvecklingen inom övriga sektorer i samhällsekonomin.

Ett omfattande utredningsarbete pågår redan på detta område. En arbetsgrupp bestående av representanter för finans-, inrikes- och kommunikationsdepartementen sysslar med problem rörande den kommunala långsiktsplaneringen, innefattande enkäter till kommunerna i fråga om investeringsutveckling och finansieringsplaner. Vidare pågår inom inrikesdepartementet försöksverksamhet med regional utvecklingsplanering. Slutligen bedrivs forskningsarbete i närbesläktade frågor vid vissa universitet. I avvaktan på resultatet av det pågående arbetet bör någon ny utredning om kommunernas allmänna finansieringsförhållanden inte tillsättas.

Kommunalskattekommittén skall analysera den samhällsekonomiska in-
nebörden av nuvarande regler för skatteutbetalningen och kartlägga hur de påverkar det kommunala finanspolitiska handlandet. Inom ramen för ändrade regler för utbetalning av kommunalskattemedel bör utredningen särskilt undersöka de expanderande kommunernas finansieringsproblem.

Utskottet

Såsom framgår av den redogörelse som utskottet ovan lämnat har chefen för finansdepartementet nyligen tillkallat en utredning, 1967 års kommunalskattekommitté, vilken enligt sina direktiv skall behandla betydande delar av det problemkomplex som berörs i motionerna. I direktiven meddelas vidare att ett omfattande utredningsarbete rörande kommunernas investeringsutveckling och finansieringsplaner redan förut pågår inom Kungl. Maj:ts kansli och vid vissa universitet. Med hänsyn till de utredningar som sålunda äger rum avstyrker utskottet motionärernas förslag.

Utskottet hemställer således,

att motionerna I: 478 och II: 838 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1968

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Palm (s), Åkerlund (h), Hilding (fp), Nils Theodor Larsson (cp), Lundin (s), Enarsson (h) och Larfors (s);

från andra kammaren: herr Regnéll (h), fru Renström-Ingenäs (s)*, herrar Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s)*, Larsson i Umeå (fp) och Sjönell (cp)*.

* Ej närvarande vid justeringen.